Robby Vervoort
Freelance Senior Archeoloog
research & consultancy

Programma van maatregelen bij Archeologienota : Waalbrugstraat 1-3, Wondelgem (prov. Oost-Vlaanderen)

Robby Vervoort

Freelance Senior Archeoloog

Borgerhout, december 2021

Robby Vervoort
Freelance Senior Archeoloog
research & consultancy

Titel

Programma van maatregelen bij Archeologienota:
Waalbrugstraat 1-3, Wondelgem
(prov. Oost-Vlaanderen)

Auteur

Robby Vervoort

Opdrachtgever

Studiebureau

Projectcode

2021L263

Plaats en datum van uitgave

Borgerhout, december 2021

Reeks

RVFSA-Rapport, 129

© Robby Vervoort. Freelance Senior Archeoloog. Niets uit deze uitgave mag zonder bronvermelding worden verveelvoudigd, opgeslagen in een geautomatiseerd gegevensbestand, of openbaar gemaakt, in enige vorm of op enige wijze, hetzij elektronisch, mechanisch, door print-outs, kopieën, of op welke andere manier dan ook.

Robby Vervoort
Freelance Senior Archeoloog
research & consultancy

Inhoud

1. Technische fiche/administratieve gegevens 3
2. Inleiding 6
3. Onderzoeksvragen en synthese 6
4. Kennisvermeerderingspotentieel van het projectgebied 9
5. Programma van maatregelen 9

1. Technische fiche/administratieve gegevens

Naam site

21-WON/WAA-2021L263

Ligging

Gent, Wondelgem,

Waalbrugstraat 1-3

Kadastrale gegevens projectgebied

Gent: 30ste Afdeling:

Wondelgem: Sectie A

Perceelnummers: 234V2, 232Z

Bounding Box

X104082,4	Y199283,0
X104170,4	Y199284,0
X104205,6	Y199253,7
X104120,1	Y199220,5

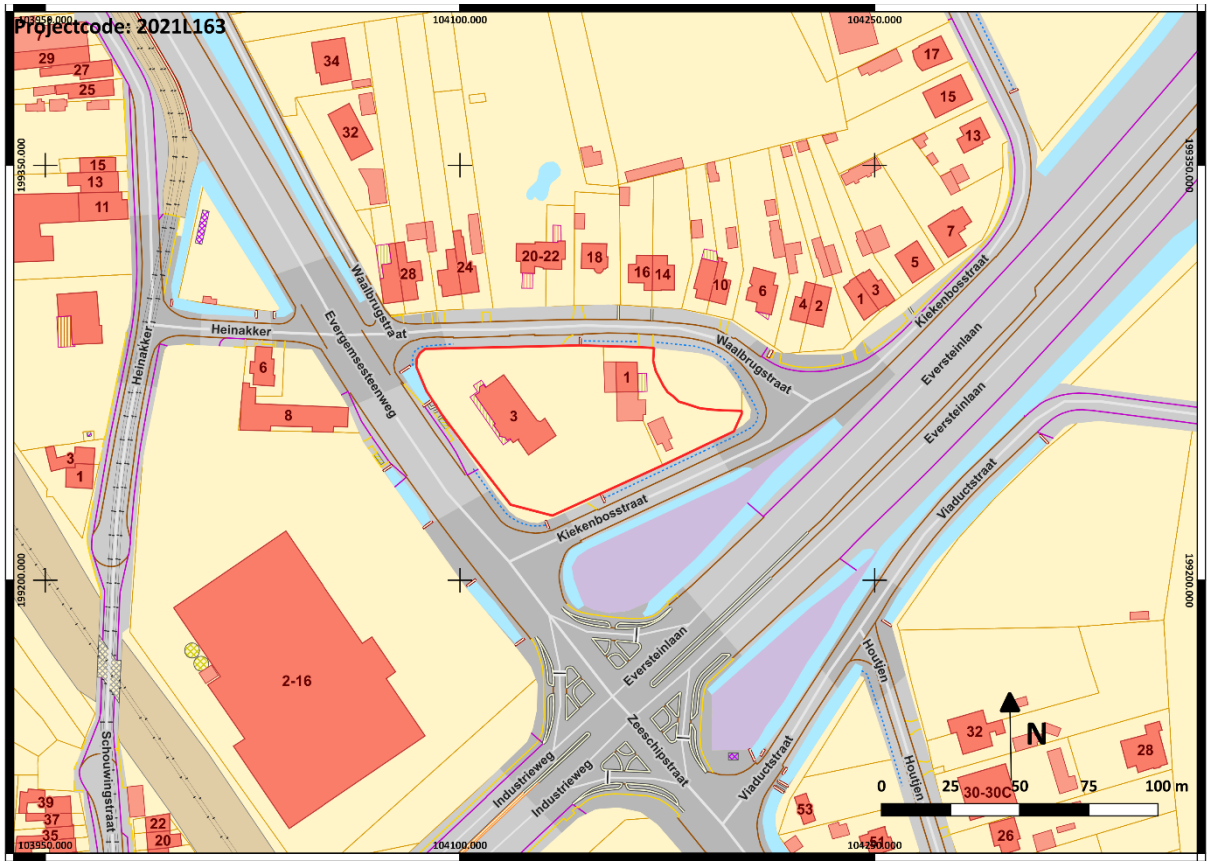

Figuur 1: Kadasterkaart met aanduiding onderzoeksgebied (1/1000)

Onderzoek	Archeologisch en geschiedkundig bureauonderzoek
Projectcode	2021L263
Opdrachtgever	Studiebureau
Contactpersoon opdrachtgever	Zie privacy-fiche
Uitvoerder	Robby Vervoort. Freelance Senior Archeoloog. Research & Consultancy.
Erkend archeoloog	Robby Vervoort OE/ERK/Archeoloog/2016/00126
Nummer wettelijk depot	Niet van toepassing

Termijn

20 december 2021 - 4 januari 2022

Geplande ingreep

Slopen deel bestaande bebouwing, verwijderen bestaande verharding, aanleggen nieuwe parking, wegenis en groenvoorziening, heraanleggen parking.

Geldende wetgeving en voorwaarden

Onroerenderfgoeddecreet van 12 juli 2013 en het Onroerenderfgoedbesluit van 16 mei 2014. De melding werd opgesteld overeenkomstig de Code van Goede Praktijk. De totale oppervlakte van de kadastrale percelen waarop de aanvraag betrekking heeft, bedraagt 3000m² of meer, zoals bepaald in artikel 5.4.2 van het Onroerenderfgoeddecreet van 12 juli 2013 en is gelegen buiten een zone waarop lagere oppervlaktecriteria van toepassing zijn. De totale oppervlakte is groter dan 1000m².

Randvoorwaarden

Het projectgebied is slechts gedeeltelijk toegankelijk door de aanwezigheid van verharding en bebouwing.

Doelstelling

Het doel van deze archeologienota is om via de tot op heden beschikbare bronnen na te gaan wat het archeologische potentieel van het projectgebied is, wat de mogelijke bedreigingen zijn voor het eventueel aanwezige bodemarchief, en hoe hiermee dient omgegaan te worden.

Vraagstelling

- Wat is de landschapshistoriek van het projectgebied?
- Welke archeologische sites zijn gekend in of nabij het projectgebied?
- Welke aanwijzingen bevatten de bestaande bronnen over het archeologische en cultuurhistorisch potentieel van het terrein?
- Wat is de impact van de geplande werken?

• Levert het huidige bronnenmateriaal voldoende info op? Zo neen, is er een vervolgonderzoek nodig en welke methode levert het meeste informatie op?

Thesaurus

Archeologienota, bureauonderzoek

2. Inleiding

Doel van dit bureauonderzoek is het verkrijgen van een bekrachtigde archeologienota naar aanleiding van een geplande omgevingsvergunningsaanvraag met het oog op het slopen van bestaande bebouwing en verharding en het uitbreiden van de bestaande parking/wegenis te Wondelgem, Waalbrugstraat 1-3. In deze archeologienota wordt via een bureauonderzoek nagegaan welke mogelijke archeologische en cultuurhistorische waarden zich binnen het projectgebied bevinden. Het projectgebied wordt in eerste instantie binnen een grotere context geplaatst. Vervolgens wordt nagegaan wat de recente gebruiksgeschiedenis van het projectgebied is en wat hiervan de mogelijke impact was op perceelsniveau. Tevens wordt de mogelijke impact van de geplande werken op het eventueel aanwezige archeologische potentieel besproken. Op basis van alle voorhanden zijnde gegevens wordt vervolgens een programma van maatregelen voorgesteld.

3. Onderzoeksvragen en synthese

Op basis van de beschikbare bodemkundige, historische, cartografische en archeologische gegevens over het projectgebied en zijn ruimere omgeving kan geconcludeerd worden dat de kans dat er zich binnen het terrein waardevol archeologisch erfgoed met een hoog potentieel op kennisvermeerdering bevindt, laag is.

Het terrein situeert zich in de Vlaamse Vallei in een regio die rijk is aan archeologische resten uit de steentijden, de metaaltijden, de Romeinse periode en de middeleeuwen. Echter dient voor het projectgebied zelf rekening te worden gehouden met reeds aanwezige verstoringen.

Het terrein bestaat uit twee percelen die in de 20ste eeuw een onafhankelijke ontwikkeling kende. Op het westelijke perceel situeert zich een restaurant met omliggende verharding en wegenis. Voordien situeerde zich hier een groot landhuis dat allicht dateert uit het einde van de 19de of het begin van de 20ste eeuw. Voor de realisatie van het restaurant werd de oude woning gesloopt. De constructie van het landhuis, het slopen van het landhuis, het optrekken van het restaurant met de nodige nutsvoorzieningen en de verharde parking/wegenis, hebben met grote waarschijnlijkheid eventueel

aanwezige archeologische resten volledig of gedeeltelijk verstoord, waardoor een deel van de context is verloren gegaan.

Op het oostelijke perceel situeert zich een woning met bijgebouwen en verharding, te dateren in de 20ste eeuw. Ook hier zullen de werken schade hebben aangebracht aan eventueel aanwezige archeologische resten. De aanwezige bebouwing op het terrein zal worden gesloopt en de parking/wegenis rondom het restaurant zal in oostelijke richting worden uitgebreid over een oppervlakte van ongeveer 525m². De nieuw aan te leggen verharding situeert zich grotendeels ter hoogte van de bestaande te slopen bebouwing en verharding.

Samenvattend kunnen we concluderen dat het terrein een lage kans heeft op de aanwezigheid van archeologische resten met een hoog potentieel op kennisvermeerdering omwille van de reeds aanwezige verstoringen. Bovendien worden de geplande werken uitgevoerd ter hoogte van reeds gedeeltelijk of volledig verstoorde zones. Zo wordt op het westelijke perceel de bestaande verharding heraangelegd en worden geen bijkomende verstoringen gepland. Op het oostelijke perceel zijn de geplande werken beperkt in oppervlakte en vinden ook deze plaats ter hoogte van reeds gedeeltelijk verstoorde zones.

- *Wat is de landschapshistoriek van het projectgebied?*

Geologisch gezien bevindt het projectgebied zich in de Vlaamse Vallei. De Vlaamse Vallei erodeerde zich sinds het droogvallen van Noord-België aan het einde van het tertiair een weg door marien afgezette tertiaire substraten. Dit gebeurde in verschillende fasen van erosie en sedimentatie ten gevolge van klimaatschommelingen.

Op basis van historische kaarten kunnen we veronderstellen dat het terrein gedurende enkele eeuwen allicht dienst deed als akkerland. Pas op het einde van de 19de of het begin van de 20ste eeuw werd het terrein voor de eerste maal bebouwd. Dit resulteerde in een verstoring van de oorspronkelijke bodemopbouw. Op de bodemkaart van Vlaanderen staat voor het projectgebied dan ook een bodem van het type OB gekarteerd. Dit zijn antropogene bodems, in casu bebouwde gronden.

- *Welke archeologische sites zijn gekend in of nabij het projectgebied?*

Binnen een straal van 1000 meter werden sinds de 20ste eeuw verschillende archeologische sites vastgesteld. De aangetroffen resten dateren uit de steentijden, de metaaltijden, de Romeinse periode en de middeleeuwen. De steentijdartefacten werden telkens aangetroffen in secundaire contexten. Voor de metaaltijden betreft het zowel funeraire resten als resten van bewoning, dit geldt ook voor de resten te dateren in de Romeinse periode. De middeleeuwse resten bestaan uit landelijke bewoning alsook uit de resten van een mogelijke motte.

- *Welke aanwijzingen bevatten de bestaande bronnen over het archeologische en cultuurhistorisch potentieel van het terrein?*

De huidige toestand van het terrein gaat terug tot de 20ste eeuw. Binnen het oostelijke perceel bevindt zich een 20ste-eeuwse woning met bijgebouwen, verharding en tuinzone. Op het westelijke perceel situeert zich een restaurant met omliggende parking/wegenis. Voordien situeerde zich op het westelijke perceel een landhuis met omliggende tuin, dat allicht dateert uit het einde van de 19de of het begin van de 20ste eeuw.

Het projectgebied is gelegen in een archeologisch erg rijke omgeving. De talrijke archeologische resten tonen aan dat de regio reeds vanaf de steentijden door mensen werd gefrequenteerd. Echter kunnen we stellen dat de kans dat er zich ook binnen het terrein nog waardevolle archeologische resten met een hoog potentieel op kennisvermeerdering bevinden eerder klein is ten gevolge van de reeds aanwezige 20ste-eeuwse verstoringen.

- *Wat is de impact van de geplande werken?*

De geplande werken hebben betrekking op het slopen van de aanwezige bebouwing en verharding binnen het oostelijke perceel, het heraanleggen van de verharding op het westelijke perceel en het uitbreiden van de verharding naar het oostelijke perceel.

De werken binnen het westelijke perceel beperking zich tot het verwijderen van de aanwezige parking/wegenis en het aanleggen van een nieuwe verharding. Deze werken hebben geen impact op eventueel aanwezige archeologische resten aangezien ze beperkt blijven tot het verwijderen van recente lagen.

De parking/wegenis wordt uitgebreid in oostelijke richting over een oppervlakte van plusminus 525m². Voor de realisatie van de nieuwe verharding wordt een maximale afgraving van 60 centimeter voorzien. Echter zal de nieuwe verharding grotendeels worden gerealiseerd ter hoogte van de te slopen bebouwing en verharding, in een zone waar zich met andere woorden reeds verstoringen bevinden.

- *Levert het huidige bronnenmateriaal voldoende info op? Zo neen, is er een vervolgonderzoek nodig en welke methode levert het meeste informatie op?*

Alhoewel we niet konden aantonen dat er zich geen archeologische resten binnen het terrein bevinden, kan op basis van het huidig beschikbare bronnenmateriaal besloten worden dat de kans dat er zich waardevolle archeologische resten met een hoog potentieel op kennisvermeerdering bevinden binnen het projectgebied klein is ten gevolge van de reeds aanwezige verstoringen en het hieraan gekoppelde contextverlies.

Bovendien hebben de geplande werken slechts een beperkte impact op eventueel nog wel aanwezige resten. Zo beperken de werken op het westelijke perceel zich tot het vervangen van de bestaande verharding en situeert de uitbreiding van de parking over een oppervlakte van plusminus 525m² in oostelijke richting zich grotendeels ter hoogte van de te slopen bebouwing en de te verwijderen verharding.

Op basis hiervan concluderen we dat in het kader van de geplande werken geen bijkomende archeologische onderzoeken benodigd zijn.

4. Kennisvermeerderingspotentieel van het projectgebied

Ondanks de gunstige landschappelijke ligging en de aanwezigheid van verschillende archeologische resten in de ruimere omgeving van het projectgebied, die aantonen dat de regio reeds vanaf de steentijden aantrekkelijk was voor menselijke exploitatie, kunnen we stellen dat het terrein een laag potentieel heeft op kennisvermeerdering. Binnen het terrein konden verschillende verstoringen worden vastgesteld in de vorm van bebouwing en verhardingen. Bovendien is ook de onmiddellijke omgeving van het terrein reeds grotendeels bebouwd.

De verstoringen binnen en in de directe omgeving van het terrein maken dat eventueel nog aanwezige archeologische resten in het projectgebied slechts een beperkt potentieel op kenniswinst hebben. Ze zijn immers ontdaan van hun landschappelijke en archeologische context en leveren hoogstens gedeeltelijke informatie op.

5. Programma van maatregelen

Er werd een vooronderzoek zonder ingreep in de bodem uitgevoerd, dat aangeeft dat er geen bijkomende maatregelen meer nodig geacht worden in het kader van de geplande werken. Al het vooronderzoek dat noodzakelijk is om met voldoende zekerheid een uitspraak te doen over de aanwezigheid en waarde van archeologisch erfgoed werd uitgevoerd.

De impact van de geplande werkzaamheden werd getoetst aan de gekende reeds verstoorde en reeds onderzochte zones, de gekende geologische, bodemkundige en ecologische kenmerken en de gekende archeologische en historische waarden (zie verslag van resultaten van het vooronderzoek).

Belangrijk in de afweging van de noodzaak voor verder vooronderzoek zijn de huidige graad van verstoring, het beperkte potentieel tot kennisvermeerdering en de beperkte impact van de geplande werken.

Naar aanleiding hiervan zijn geen verdere maatregelen vereist. Daarom wordt geen programma van maatregelen opgemaakt. Deze beslissing steunt op onderstaande redenering.

De afweging of verder vooronderzoek noodzakelijk is, gebeurt op volgende wijze:

Na iedere fase in het vooronderzoek volgt verder vooronderzoek, zonder ingreep in de bodem of met ingreep in de bodem, indien op basis van de reeds uitgevoerde fase(s) van het vooronderzoek onvoldoende informatie gegenereerd is om:

- *de hoogstwaarschijnlijke afwezigheid van een archeologische site afdoende te staven*
  Hoewel niet kon aangetoond worden dat er zich geen archeologische resten in het projectgebied bevinden, kon wel voldoende worden aangetoond waaruit deze resten zouden kunnen bestaan en dat gezien de reeds aanwezige verstoringen deze dientengevolge geen groot potentieel op kennisvermeerdering hebben.
- *een gemotiveerde uitspraak te doen over het al dan niet moeten nemen van maatregelen*
  Gezien het ontbreken van mogelijke archeologische resten met een hoog potentieel aan kennisvermeerdering dienen geen verdere maatregelen genomen te worden.
- *een plan van aanpak voor een archeologische opgraving op te maken*
  Er dient geen archeologische opgraving plaats te vinden in het projectgebied.
- *een plan van aanpak voor een behoud in situ op te maken*
  Er dient geen plan van aanpak gemaakt te worden voor een eventueel behoud in situ.

Op basis van het uitgevoerde vooronderzoek kunnen we besluiten dat er voldoende informatie is gegenereerd om een te bekrachtigen archeologienota op te maken die het ontbreken van potentieel op kennisvermeerdering afdoende staaft.